

3. Гаврилко П. П. Фактори інноваційного розвитку промисловості / П. П. Гаврилко, А. В. Колодійчук, В. М. Черторижський // Науковий вісник НЛТУ, Вип. 21.11. — Львів, 2011. — С. 201—205.

4. Єріна А. М. Статистика: підручник / А. М. Єріна, З. О. Пальян. — К: КНЕУ, 2010. — 351 с.

Волочай А. С.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

ТА МЕТОДИ ЙОГО ОЦІНКИ

Податок на додану вартість займає вагоме місце у податковій системі, він є одним з основних бюджетоутворюючих податків (його частка у податкових надходженнях складає близько 50 %). Разом з тим його фіскальний потенціал використовується не в повній мірі, тому для підвищення значення даного податку в бюджеті важливо оцінити його реальну роль в бюджеті та розробити пропозиції щодо її підвищення.

Теоретичною основою для дослідження є визначення поняття «фіскального потенціалу». Узагальнивши літературі джерела, під «фіскальним потенціалом ПДВ» розуміємо такий максимально можливий обсяг цього податку, який може надійти до бюджету, не знижуючи стимули до подальшої економічної діяльності в країні та темпи економічного розвитку.

При дослідженні ефективності ПДВ неабияку увагу звертають на частку податку у ВВП. Проте, оскільки ВВП, з яким порівнюється обсяг надходжень, не є джерелом сплати податків, він не може виступати податковою базою. Даний підхід трактує потенціал податку спрощено та умовно, оскільки, хоча за рахунок існування тіньового сектора до бюджету не надходять значні суми, проте тіньові доходи використовуються на споживання, і певна частка ПДВ все-таки надходить до бюджету. Існування тіньового сектора й зумовлює велику питому вагу даного податку в бюджеті.

Для розрахунку фіскального потенціалу в даній роботі використовувались методи, які базуються на ефективній ставці та економічній сутності ПДВ.

Ефективна ставка розраховується як відношення фактичних надходжень ПДВ до певної бази. Використовуючи метод «від

протилежного» на основі визначеної бази та діючої ставки, розрахуємо потенційний обсяг ПДВ. Згідно методики експертів ЄС для України, це будуть «Кінцеві споживчі витрати», які скоригуємо на витрати на освіту та охорону здоров'я (вони згідно законодавства, звільняються від оподаткування) [5, с. 368].

Інший підхід до визначення потенційних надходжень ґрунтується на економічній сутності даного податку як такого, який вилучає частину доданої вартості, створеної на всіх стадіях виробництва та обігу. Таким чином, ймовірні надходження ПДВ можемо розрахувати на основі статистичних даних доданої вартості по рахунках інституційних секторів.

Згідно методики розрахунку ВВП виробничим методом, валову додану вартість знаходимо як різницю випуску в основних цінах та проміжного споживання. Для отримання більш точних результатів, скоригуємо дані величини на ті види діяльності, які є пільговими при нарахуванні ПДВ: освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, фінансова діяльність, державне управління тощо.

Зазначені методи ґрунтуються на статистичних даних по товарах, роботах та послугах, вироблених в Україні, і дають змогу оцінити тільки частину ПДВ. Тому необхідно, комплексно оцінюючи можливі надходження, враховувати імпорт продукції, при якому даний податок також справляється.

Отже, на основі розрахунку декількох методів визначення потенційного ПДВ було отримано результати, представлені у табл. 1.

Такий значний розрив між потенційними та фактичними надходженнями ПДВ можна пояснити багатьма факторами, які впливають на ефективність функціонування податкової системи: існування тіньового сектору економіки; проблеми адміністрування та недосконале законодавство, про що свідчать, значні обсяги відшкодування та пільг, які відповідно досягають 75 % та 40 % надходжень ПДВ; ухилення від сплати та приховування ПДВ; незаконне заниження сум ПДВ [5, с. 366; 6, с. 114].

Отримані результати свідчать про високий фіскальний потенціал ПДВ, тому необхідно зважено підходити до питань реформування даного податку. Зменшення ставки знизить фіскальну ефективність даного податку. За умови ринкового ціноутворення, коли споживачі вже «погодилися» на даний рівень, підприємці навряд чи добровільно знизять ціни, відмовляться від отримання додаткового прибутку. Тому «фіскальна пожертва держави скоріше за все стане не заощадженим доходом споживачів, а додат-

ковим прибутком продавців» [3, с. 162]. Таким чином постає питання: чи варто у даному податку поєднувати і вимагати ефективне виконання двох функцій — фіскальної і регулюючої, особливо за умови неефективного адміністрування, про що також свідчать отримані результати.

Таблиця 1

**ДИНАМІКА ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПДВ
ТА ФАКТИЧНИХ НАДХОДЖЕНЬ ПРОТЯГОМ 2007—2011 рр.**

Роки	За методом кінцевих споживчих витрат		За методом чистої доданої вартості інституційних секторів		За методом доданої вартості, розрахованої виробничим методом		Потенційний ПДВ з імпорту		Фактичні надходження ПДВ, млрд грн
	Потенційні надходження, млрд. грн	Відносне відхилення	Потенційні надходження, млрд. грн	Відносне відхилення	Потенційні надходження, млрд. грн	Відносне відхилення	Потенційні надходження, млрд. грн	Відносне відхилення	
2007	79,81	34 %	112,34	89 %	92,30	55 %	72,87	75 %	59,38
2008	110,33	20 %	147,25	60 %	117,53	28 %	104,12	29 %	92,08
2009	108,47	28 %	137,86	63 %	110,87	31 %	87,77	20 %	84,60
2010	128,22	49 %	167,76	94 %	136,06	58 %	116,19	58 %	86,32
2011	162,81	25 %	198,80	53 %	167,00	28 %	155,81	62 %	130,09

Джерело: складено автором на основі даних [1] та [2].

На основі отриманих результатів, можна зробити висновок про значимість даного податку у наповненні бюджету, проте його потенціал не реалізується в повній мірі, що свідчить про пов'язані з його справами проблеми та про необхідність пошуку шляхів вдосконалення механізму його адміністрування.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Рахункової палати України. Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/>.
3. Пислиця А. В. Вплив нововведень Податкового кодексу на фіскальну та економічну ефективність акцизів / А. В. Пислиця // Фінанси,

облік і аудит [Електронний ресурс]: зб. наук. праць . — К.: КНЕУ, 2011. — Вип. 18. — С. 159—166.

4. Пислиця А. В. Податок на додану вартість: втрати бюджету від інування тіньового сектора економіки / А. В. Пислиця // Схід. — 2010. — № 6 (106). — С. 52—56.

5. Сідельникова Л. П. Фіскальна ефективність податку на додану вартість / Л. П. Сідельникова // Сталій розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. — 2012. — №7 (17). — С. 365—371.

6. Сотніченко О. А. Необхідність реформування ПДВ у контексті Податкового кодексу України / О. А. Сотніченко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). — 2012. — № 1 (56). — С. 113—120.

Гераймович Л.В.

(фінансово-економічний ф-т, магістрант)

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ДОСТУПНЕ ЖИТЛО»: ХІД РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ВАДИ ВИКОНАННЯ

На даному етапі в Україні досить своєчасно виникає питання щодо вдосконалення форм та методів реалізації національної житлової політики. Фактичний стан житлового фонду, наявність доступного житла, що забезпечує комфортні умови для проживання, є індикатором соціально-економічного розвитку країни, рівня життя населення, а отже, і соціального клімату у суспільстві.

Невисокі розміри заробітної плати, соціальних виплат, інших доходів є причиною низької платоспроможності громадян нашої країни, за якої лише 5-8 % мешканців можуть забезпечити себе житлом самостійно. Тому, одним із пріоритетних завдань державної політики є розробка та впровадження ефективних механізмів житлового фінансування, які б дозволили суттєво підвищити доступність житла для переважної більшості населення. Для вирішення даної проблеми було розроблено та впроваджено Державну програму «Доступне житло».

Програма «Доступне житло» спрямована на покращення забезпечення житлом громадян, які відповідно до законодавства мають право на його отримання. В рамках реалізації даної програми можна виокремити 2 способи забезпечення громадян доступним житлом:

1) з 2010 року — здешевлення за рахунок державної субсидії вартості житла на 30 % від нормативної вартості за квадратний